

NA CESTE OD ANTROPOLOGIZMU K FILOZOFICKEJ ANTROPOLÓGII

JÁN ŠLOSIAR: Od antropologizmu k filozofickej antropológii. Bratislava, Iris 2002, 164 s.

Publikácia, ktorá sa na slovenskom knižnom trhu ocitla v druhej polovici roku 2002, je výsledkom dlhodobého odborného i osobného záujmu autora o riešenie filozofických otázok, špecificky sa týkajúcich problematiky človeka. Jej vydanie bolo súčasťou riešenia grantovej úlohy s názvom *Autenticita a spolubytie ako dimenzie ľudského života*.

Práca je svojím zameraním primárne exkurzom do dejín filozofických koncepcií, ktorý však nezostáva len pri deskripcii, ale na základe predstavenia vybraných učení sa snaží čitateľovi poskytnúť určitú platformu pre ich systematický výklad v korelácii so stupňom vývoja filozofie. Analýzou myšlienkových zdrojov interpretácie problémov človeka práca hľadá a naznačuje možné cesty continuity od antropologizmu cez filozofické smery dominantne skúmajúce antropologickú problematiku až po konštituovanie filozofickej antropológie ako samostatnej filozofickej disciplíny.

Práca je jasne štruktúrovaná. Je rozčlenená na štyri kapitoly. Prvé tri kapitoly sledujú continuity vývoja od antropologizmu (1. kapitola *Ľudská identita a spôsoby jej hľadania*) cez filozofické smery orientujúce sa antropologicky (2. kapitola *Tri podoby antropologizmu v poklasickej filozofii*) až po konštituovanie samostatnej filozofickej disciplíny (3. kapitola *Vznik filozofickej antropológie*). Štvrtá kapitola s názvom *Niektoré antropíny ľudského pobytu vo svete* je ilustráciou vybraných filozofických charakteristík každodennosti ľudského života. Za účelne v zmysle prehľadnosti textu možno považovať úvodné operatívne priblíženie významového poľa termínu "antropologizmus", vychádzajúce z autorovho predpokladu, že *"tento pojem svojou zložitou a mnohoznačnosťou presahuje možnosti jednoznačného definovania"* (s. 7)

Prvá kapitola mapuje spôsoby hľadania ľudskej identity v rámci jednotlivých epôch dejín filozofie. Predstavuje ideové východiská kreujúce základné koncepty človeka od staroveku až po súčasnosť. V skratke prezentuje vývoj filozofického dialógu medzi chápaním človeka ako "animal rationale" a jeho uchopením ako "imago Dei". Za podnetné možno označiť hlavne upozornenie, že tieto koncepty sa "pevne" viažu na jednotlivé etapy dejín len z pozície svojho vzniku, ale v súčasnosti ich je potrebné identifikovať ako koexistujúce, navzájom sa ovplyvňujúce princípy tvoriace základ európskej kultúry.

V druhej kapitole sa stáva centrom autorovho skúmania antropologizmus vo filozofických smeroch poklasickej filozofie, menovite jeho podoby v rámci troch filozo-

fických smerov. Antropologizmus voluntarizmu je čitateľovi predstavený na analýze tvorby F. Nietzscheho a A. Schopenhauera. V rámci filozofie života je jeho podoba ilustrovaná na diele H. Bergsona a W. Diltheya. Obsahovo najprecíznejšie a rozsahom najširšie je však spracovaná posledná - tretia podoba antropologizmu v rámci existencializmu. Tá je priblížená na tvorbe päťice autorov: S. Kierkegaard, K. Jaspers, M. Heidegger, G. Marcel a J. P. Sartre.

Tretia kapitola textu predstavuje myšlienkové východiská a kultúrny kontext vzniku filozofickej antropológie ako samostatnej filozofickej disciplíny s cieľom vyhnúť sa nástrahám redukcionizmu a vytvoriť univerzálnejší koncept človeka. V rámci samostatných podkapitol zaoberajúcich sa teóriami Cassirera, Schelera, Plessnera, Gehlena, Hartmanna, Bubera a Maritaina má čitateľ možnosť oboznámiť sa s programom revolty proti jednostrannej diferenciacii, atomizácii či scientifikácii v otázkach týkajúcich sa človeka.

Za obohatenie a spestrenie dejinno-filozofického prístupu možno označiť zaradenie štvrtej kapitoly, ktorá ilustruje možnosť odhalenia zmyslu a zrozumiteľnosti ľudského života na základe špecificky ľudských charakteristík - antropín. V tejto kapitole autor približuje špecifickosť, ale i jedinečnosť a krásu ľudskej existencie na pozadí takých fenoménov ako úzkosť, odcudzenie, láska, kultúra a hudba.

Hoci autor explicitne konštatuje, že publikáciu (a v jej rámci ani štvrtú kapitolu) "*nemožno chápať ako systematický výklad kategórií a pojmov filozofickej antropológie*" (s. 10), originalita práce by snáď, i napriek dominujúcemu dejinno-filozofickému prístupu, lepšie vynikla pri rozsiahlejšom rozpracovaní práve spomínanej štvrtej kapitoly, predstavujúcej filozofickú dimenziu každodennosti ľudského života. Toto vyjadrenie je však potrebné interpretovať ako výzvu a ďalšie očakávanie čitateľa.

Pavol Labuda

Mgr. Pavol Labuda
Katedra humanistiky a sociálnych vied
Žilinská univerzita v Žiline
J. M. Hurbana 15
010 26 Žilina
SR
e-mail: pavollabuda@hotmail.com